

Jak to było ponad sto lat temu...
Literatura dla dzieci dostępna
w latach 1800-1899.
Część 1.

W związku z ogłoszonymi przez MEN
kierunkami polityki oświatowej państwa
w roku szkolnym 2015/2016

CDN Publiczna Biblioteka Pedagogiczna w Koninie
przygotowała wystawę on-line dot. *Rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz
upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży.*

Zawiera ona fragmenty książek dla dzieci wydanych w latach 1800-1899
wraz z linkiem do jej całej zawartości.

Wystawa ukaże się w czterech częściach - co kwartał.

Wykorzystano materiały z Cyfrowej Biblioteki Narodowej Polona
Źródło: Biblioteka Narodowa

Hustawka.

Antoś i Jadwisia wyszli po obiedzie na przechadzkę do ogrodu. „Jadwiniu,” rzekł Antoś do siostrzyczki, „inbym chciał się trochę pohuścić.” „Ależ Antosiu,” odrzekła Jadwisia, „czyż nie wiesz, że nam samym huścić się nie wolno?”

„I co mi tam bredzisz o tém nie wolno. Byle jeno nikt nie widzi, to wszystko wolno.”

Na to Jadwinia: „Oj Antosiu, jakiś ty nie dobry. Taty i mamy trzeba zawsze słuchać, choć nie widzą.”

Antoś nie uważał na mowę

Józef Chociszewski
Powiastki i bajki dla
dzieci.

Data powstania dokumentu:

1873

Link do książki

[http://polona.pl/item/112281
13/6/](http://polona.pl/item/11228113/6/)

Władysław Ludwik Anczyc
**ABC : pierwsza nauka
dla dzieci**

Data powstania dokumentu:
1887

Link do książki

<http://polona.pl/item/38082/5/3/>

A B C

pierwsza nauka dla dzieci

ukłtyz.

Władysław Ludwik Anczyc.

WYDAWISZ PIAŃC.

WARSZAWA!

WYDAWCA HERBSTSKERA I WOLFFA.

1887.

O S O B Y:

Jaś. }
Woś. } Dzieci szkolne.
Anulka. }
Pustelnik.

Józef Chociszewski
Dwie komedyjki dla dzieci
Data powstania dokumentu:

1897

Link do książki

[http://polona.pl/item/31492/
11/](http://polona.pl/item/31492/11/)

SCENA I.

Jaś, Woś.

Woś. Gdzie byłeś, Jasiu? Pokaż toporek, który trzymasz w ręku?

Jaś. Byłem u kowala w Dąbrówce, aby naostrzył toporek. Po drodze próbowałem go na małych brzoźkaciu, które tego roku pani z Dąbrówki kazała posadzić nade drogą.

Woś. Ileś wyciął drzewek?

Jaś. Dwadzieścia pięć. Powiadam ci, że toporek taki ostry jak brzytwa. Com ciął w drzewko, zaraz całe przeciąłem.

Woś. Ale wiesz ty, że to nie wolno. Żeby cię kto był schwycił, dostałbyś takie wykaranie, że pamiętałbyś kilka miesięcy.

Jaś. Ja się też wciąż oglądałem, a ty mnie przecież nie zdradzisz.

Woś. A ja byłem w pańskim sadzie, gdzie narwałem agrestu i świętojanek. Dam ci też trochę. *(Kładzie mu na rękę).*

Jaś. Jeszcze strasznie niedojrzałe świętojanki. Jakie kwaśne? I ty to możesz jeść?

Woś. Jak będą dojrzałe, nie dostanę, bo będą ostro pilnowali, dlatego zrywam, póki niedojrzałe.

I 848.004

Teatrzyk Kryształowej

OSTATNIA Z RODU.

OBRAZEK SCENICZNY.

Wanda, córka Krakusa, raba w bieli (zobacz!)*, siedzi, przepłakana w wrzocieniu, w ojcowskim dworcu, Sława, jej rówieśnica, córka Sławomira wojewody, siedzi u boku jej także w wrzocieniu w spó, odierając akrytyz oczy, ubrana z krakowska).

WANDA.

Sławo! ty jakis! Icy kryjusz przede mną!

SLAWA.

Nie, nie...

WANDA.

Czytbyśmy czyniły razemo

* W niektórych miejscowościach do dzisiaj córki
kobiety odziane omocza takieg.

Zielińska, Michalina Teatrzyk amatorski dla dzieci

Data powstania dokumentu:

1887

Link do książki

<http://polona.pl/item/2172349>

[3/6/](#)

O dziatki lube!
Ziaro po ziaro,
Niechaj na chlubo
Wasz umysl garnie.

Tomasz.

DO DZIAŁKI

Christoph von Schmid
100 powiastek dla dzieci
Data powstania dokumentu:

1874

Link do książki

<http://polona.pl/item/386156/7/>

...

CZEŚĆ PIÉRWSZA.

I. SŁOŃCE.

Jednego wieczora, uczciwa i pracowita Janowa, żona gospodarza wiejskiego, wracała z dwojgiem dzieci od kopania kartofli. Zbliżając się do chaty, dostrzegli w okienkach światło, które ich mocno zadziwiło; więc mały Grzesz pobiegł zwawiej, otworzył drzwi, a ujrzawszy na kominie ogień, zawołał:

„Dziwna rzecz, moja matulu! nikogo nie było w domu, ciekawy jestem, kto rozniecił ten ogień.“

„Eh!“ odpowiedziała jego siostra Małgosia, pewno tutaj wrócił z miasta zziębnięty i rozpalil ogień, aby się trochę ogrzać.“

To powiedziawszy, oboje dzieci pobiegli do przyległej izby, gdzie z wielką radością przywitaly ojca, który po losie długiiej niebytności, powrócił z miasta z dziedzicem.

Tymczasem czytaj tę książeczkę z uwagą, zastanowieniem; korzystaj z nauk i nigdy o nich nie zapominaj. Miło ci będzie zapewne widzieć tu często powtórzone imię twojego brata, i mnie miło często powtarzać to imię. O dobrych dzieciach nigdy zapomnieć nie można, a Staś był zawsze dobrym: nie jedną ułodził mi chwilę. Nastawij i ty dobrego braciuzka, słuchaj starszych, ucz się pilnie, coraz bardziej wzrastaj w cnoty i bądź pociechą Rodziców.

Stanisław Jachowicz
Nauka w zabawce :
dziełko dla dzieci

Data powstania dokumentu:
1829

Link do książki

<http://polona.pl/item/68274/7/>

WYJĄTKI

Stasiowego Dzienniczka.

W STASIU BUDZI SIĘ OCHOTA
DO NAUKI.

Staś już zaczynał rok ósmy a jeszcze nie znał i jednej głoski, mimo tego dosyć mu się umysł rozwijał, bo troskliwa i rozsądna matka nie na samym czytaniu zasadzała całe ukształcenie człowieka. Zbliżała się jednak pora, w której z korzyścią mógłby się uczyć tej cudownej sztuki. Matka znając naturę ludzką, a szczególnie naturę dzieci, nie chciała przymuszać Stasia, ale pragnęła tego dokazać żeby on sam o to prosił.

— 4 —
jące młode pokolenie polskie powinno znać dobrze zacy żywo i sławne sprawy Sobieskiego, który jest tak wymownym wzorem i przykładem, że tylko pobożnością, pilnością w naukach i uszanowaniem starszych może młodzież stać się pociechą rodziców, a chlubą i zaszczytem kraju ojczystego.

Czytajcie zatem, kochane dzieci polskie, pilnie tę książeczkę i uczcie się na pamięć wierszyków o Sobieskim, abyście zawczasu starały się naśladować piękne czyny Jana III.

Józef Chociszewski
**Książeczka o Sobieskim
dla dzieci polskich**

Data powstania dokumentu:

1883

Link do książki

<http://polona.pl/item/798908/5/>

**Jak Jaś w Krakowie uszanował
nauczyciela.**

Czy wiecie dzieci, gdzie leży Kraków i co to jest, a raczej był ten Kraków? Oto Kraków leży nad rzeką Wisłą, a dziś znajduje się pod panowaniem austriackim. Niegdyś była to stolica Polskiego Narodu — tam długi czas rządili polscy królowie, tam też ich groby, tam spią po trudach i życiu pełnem sławy. W Krakowie istniała i istnieje jeszcze wysoka szkoła, zwana Wszechnicą, albo też z łacińska akademią lub uniwersytetem. Tę Wszechnicę w Krakowie założył Kazimierz Wielki, król polski, r. 1364, a zatem przeszło 500 lat temu. W tej szkole kształcili się i kształcą po dzień młodzi Polacy na księży, sędziów, lekarzy, nauczycieli i wogóle uczonych

je zapragnie.

W końcu muszę oświadczyć wdzięczność panu Floryanowi Czepielńskiemu za życzliwe rady i dostarczenie materiałów, do układu książki obecnej potrzebnych. Oby obfitą praca nasza korzystać przyniosła!

Dr. Piotr Chmielowski.

Piotr Chmielowski
Książka do czytania
dla dzieci

Data powstania dokumentu:

1875

Link do książki

<http://polona.pl/item/698371/15/>

I. Szóstoletni Piotruś.

Piotruś. Mamuniu! proszę o śniadanie, bardzo mi się jeść chce. Już mówiłem pacierz.

Mama. Dobrze, moje dziecko; oto masz bułeczkę z masłem i mleko.

Piotruś. O jaka dobra bułeczka!

Mama. Ale mój Piotrusiu, ty większą część psu oddajesz, pamiętaj, że to całe twoje śniadanie; więcej nie dostaniesz.

Piotruś. Jakże mu nie dać? On tak miłosiernie patrzy na mnie.

Mama. Otóż go wyprowadziłam, nie będzie ci przeszkadzał. Lecz cóż to znaczy, kochanie? Czemu nie jész, czemużeś taki smutny?

Piotruś (ze łzami). Kochana mamuniu! już mi nie smakuje bułeczka, myślę o biednym Taminie, że głodny; pozwól, wolę sam nie jeść, zaniosę mu swoje śniadanie.

Mama. Niech cię uściskam, kochany synu, możesz podzielić się z Taminem; dobre serce w dziecięciu

Władysław Bełza
Złote literki :
nowa książeczka dla dzieci
Data powstania dokumentu:

1872

Link do książki

<http://polona.pl/item/499946/5/>

— 5 —

Do dzieci.

- Złote literki? czemuż to, czemu,
Złote koniecznie być mają? —
Zda się że słyszę, jak po dawnemu,
Znowu mię dziatki pytają?
- Złote literki?... — Tak drogie dzieci!
Bo w złote słówka się plotą;
Bo w każdej imię praojca świeci,
Czyste i lśniące jak złoto!
- Bo one mówią wam o tej ziemi,
Krwią przodków zlanej i potem...
I ozdobionej czyny wielkimi,
Niby perłami i złotem!

1066-1888/3

Dziękuję za uwagę.
Druga część wystawy
ukaze się w grudniu 2015 r.

